

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Світ професій: мій вимір, мій успіх

Методико-бібліографічні поради

Ужгород – 2014

ББК 67.91+78.3

С 24

В даному виданні зібрано матеріал з організації профорієнтаційної роботи у бібліотеках, та на допомогу випускникам навчальних закладів у виборі майбутньої професійної діяльності, формування у них свідомого та відповідального ставлення до цього вибору.

В додатках подаються зразки профорієнтаційних тестів, анкет, диспуту, тренінгу, мозкового штурму, щодо встановлення мотивів професійного самовизначення старшокласників.

Методико-бібліографічні поради адресовані бібліотечним працівникам, вчителям, учнівській та студентській молоді.

© Вудмаска Т.М., Горай Л.С.,
укладання, 2014

©Закарпатська обласна бібліотека
для дітей та юнацтва, 2014

У житті кожної людини вибір професії та місця роботи – серйозний та відповідальний крок. Від цього вибору залежатиме багато – власне благополуччя та добробут сім'ї, можливості реалізації інтересів, перспективи

творчого зростання, нові дружні й ділові контакти. Особливо гостро проблема професійного самовизначення стоїть перед старшокласниками, коли формуються їх орієнтири на майбутнє. Саме на цьому життєвому етапі молодь потребує підтримки і кваліфікованої допомоги фахівців, яку їй можуть надати й у бібліотеці.

Вибір майбутньої професії випускники роблять на підставі інформації отриманої з різноманітних джерел, рівня своїх знань з профільюючих предметів та власних природних здібностей.

Вибір професії – це процес, що складається з низки етапів, тривалість якого залежить від зовнішніх умов та індивідуальних особливостей суб'єкта вибору професії. Він ускладнюється тим, що нині існують тисячі різноманітних професій, при цьому приблизно щороку з'являються сотні нових і зникають десятки старих. Існують певні традиції та особливості у виборі тієї чи іншої професії.

Кожному громадянину нашої країни надано право на вибір професії. Проте це право, як показує практика, інколи дуже важко реалізувати – не вистачає знань про самі професії, тих вимог, які вони пред'являють до особистості працюючого, і умінь оцінити власні здібності, виявити свої інтереси та схильності.

Основні критерії і показники ефективності профорієнтаційної роботи:

- *достатня інформація про професію й шляхи її здобуття.* Без чіткого уявлення про зміст і умови праці в обраній професії підліток не зможе зробити обґрунтованого вибору. Показником достатності інформації в цьому разі є чітке уявлення про вимоги професії до людини, конкретне місце її здобуття, потреб суспільства в цих фахівцях;
- *потреба в обґрунтованому виборі професії.* Показники сформованості потреби в обґрунтованому професійному виборі – це активність, яку самостійно проявляє підліток з одержання необхідної інформації про ту або іншу професію, бажання (не обов'язково реалізоване, але виявлене) випробувати свої сили у конкретних сферах діяльності, самостійне складання свого професійного плану;
- *упевненість старшокласників в соціальній значущості праці,* тобто сформоване ставлення до неї як до життєвої цінності. За даними досліджень життєвих цінностей учнів 8-11 класів ставлення до праці, як до життєвої цінності, залежить від потреби в обґрунтованому виборі професії;
- *ступінь самопізнання старшокласника.* Від того, наскільки глибоко він зможе вивчити свої професійно важливі якості, значною мірою залежатиме обґрунтованість його вибору.

СВІТ ПРОФЕСІЙ. КЛАСИФІКАЦІЯ ПРОФЕСІЙ

Професія – від латинського „оголошую свою справу”.
Професія визначається характером продукту, який виготовляється, засобами і специфічними умовами виробництва в одній з галузей

народного господарства.

Спеціальність – це підвид професії, який зумовлюється подальшим розподілом праці в рамках однієї професії. Наприклад, лікар – професія, а хірург – спеціальність; педагог – професія, а викладач-математик – спеціальність; слюсар – професія, слюсар-складальник – спеціальність.

Кваліфікація – визначається рівнем спеціальних знань, практичних навичок і характеризує ступінь складності конкретного виду роботи, яка виконується.

З розвитком суспільного розподілу праці, кількість професій безперервно збільшувалася. Випробовувала зміни і якісна сторона професій – залежно від складності технології, форм, організації праці і умов підготовки робочих. По деяких підрахунках, понад 50% професій і спеціальностей, що існують в наші дні, ще 30 років тому були невідомі. Поява нових професій пов'язана не тільки з механізацією і іншими напрямками науково-технічного процесу, але й з появою нових галузей виробництва.

Кожна професія висуває певні вимоги до людини. Одні професії вимагають від людини сили і спритності, інші – переважно розуму і акуратності, ще інші – комунікабельності і стриманості.

Деякі професії вимагають від людини практично однакових особливостей і рис характеру. Їх можна об'єднати в групи, які можна представити як свого роду професійні держави зі своїми законами, мовою, населенням, які займають на карті певне положення.

Тип професії вказує на те, з чим людині доводиться мати справу в процесі своєї професійної діяльності, тобто на предмет праці. Предметом праці можуть бути інші люди, техніка, інформація, художні твори або природа.

Клас професій свідчить про ступінь складності і потрібної кваліфікації людини, тобто про характер праці. Характер праці може бути виконавчим або творчим.

Найбільш популярною в профорієнтації є психологічна класифікація професій, запропонована Е. Клімовим. Її основою є ділення на типи професій за предметом праці.

За „предметом праці” можна виділити **5 типів професій:**

- ❖ „Людина – людина”
- ❖ „Людина – техніка”
- ❖ „Людина – знакова система”
- ❖ „Людина – художній образ”
- ❖ „Людина – природа”

• До типу професій „людина-людина” відносяться професії, де предметом праці виступають люди. Прикладом цього типу професій можуть бути професії: вчитель, бібліотекар, лікар, продавець, телефоніст, медсестра, вихователь, офіціант.

• Тип професій „людина-техніка” вказує на те, що людина в процесі праці свою діяльність спрямовує на технічні об’єкти (машини, механізми). Найбільш поширеними професіями цього типу є: токар, слюсар, сталевар, шахтар, електромонтажник, технік-електрик, інженер-технолог, водій.

• Тип професій „людина-знакова система” включає професії, де людина має справу з кресленнями, картами, текстами, символами. До цього типу відносяться, наприклад, такі професії: секретар-друкарка, редактор, бухгалтер, програміст, оператор зв’язку, телеграфіст, кресляр, топограф.

• Тип професій „людина-художній образ” об’єднує професії, пов’язані з образотворчою, музичною, акторсько-сценічною діяльністю. Це такі професії, як художник, артист ансамблю, актор, композитор, скульптор, маляр-альфрейник (декоративна штукатурка), конструктор-модельєр одягу, письменник.

• Тип професії „людина-природа” об’єднує професії, предметом праці яких є жива природа. До цього типу відносяться такі професії, як агроном, тракторист широкого профілю, зоотехнік, лісник, птахівник, ветеринар.

За „характером праці” виділяють два класи професій:

1. Професії виконавчого класу. Пов’язані з виконанням рішень, роботою за заданим зразком, дотриманням правил, що діють, і нормативів, дотриманням інструкцій, стереотипним підходом до вирішення проблем (агент, медсестра, продавець, приймальник замовлень, соціальний працівник, машиніст, оператор, верстатник, столяр, касир, друкарка, телефоніст, перукар). В більшості випадків професії цього класу не вимагають вищої освіти.

2. Професії творчого класу. Пов’язані з аналізом, дослідженням, випробуванням, контролем, плануванням, організацією і управлінням, конструюванням, проектуванням, розробкою нових зразків, ухваленням нестандартних рішень, вимагають незалежного і оригінального мислення, високого рівня розумового розвитку і, як правило, вищої освіти (лікар, менеджер, референт, психолог, вчитель, юрист, інженер, економіст, математик, архітектор, фізик).

У професійній освіті надзвичайно актуальними є проблеми професійної мотивації. Людина у своїй поведінці керується цілою гамою мотивів. Чим багатший духовний світ людини, тим більше мотивів спонукають її до активної діяльності. У ролі мотивів можуть виступати потреби, інтереси, нахили, емоції, настанови та ідеали.

Мотиви вибору професії:

Соціальні – виражаються у прагненні приносити користь суспільству.

Моральні – є одними з головних. Естетичні, пізнавальні і творчі перспективи майбутньої професії оцінюються із моральних позицій.

Естетичні – виражаються у прагненні до естетики праці, її краси, гармонії.

Пізнавальні – характеризуються прагненням розширити свій світогляд, розвинути здібності, досягнути високих показників.

Творчі – проявляються у прагненні бути оригінальним, робити нові відкриття.

Матеріальні – пов'язані з прагненням мати добре оплачувану професію і гарантію стабільного майбутнього.

Престижні – виражають прагнення обрати професію, які цінуються серед друзів і знайомих, дозволяють досягти привабливого становища у суспільстві, забезпечують швидке просування по службі.

Утилітарні – пов'язані з бажанням обрати професію, що дає змогу управляти людьми.

Професійний інтерес – це спрямованість людини на певний вид професійної діяльності (педагогічної, художньої, медичної тощо). Він є найважливішою спонукальною силою у поповненні знань людини про відповідну галузь трудової діяльності.

Алгоритм професійного самовизначення

*Визначити кілька професій, які подобаються, до яких є прагнення, існують принципові можливості їхнього успішного освоєння й працевлаштування.

*Шукати якнайбільше інформації про ці професії, знайомитися з людьми, які їх представляють.

*Вислухати думки батьків, учителів, друзів, проаналізувати їх.

*Скласти список істотних можливостей професії (наприклад, можливість спілкування з багатьма людьми, поїздки за кордон, висока зарплата тощо) і проаналізувати його щодо своєї мети, очікувань, мрій.

*Визначити фізичні й психологічні риси, необхідні для кожної з професій.

*Звернутися до психолога із проханням визначити, діагностувати інтереси, здібності, темперамент, особливості пам'яті, мислення тощо.

*Прислухатися до своїх почуттів, інтуїції.

*„Приміряти” до себе кожен із професій. Зіставити, зважити всі „плюси” і „мінуси”.

*Зробити вибір.

*Упевнено йти до мети.

Поради бібліотечним працівникам

У сучасних умовах потребують розвитку та удосконалення функції бібліотеки, як інформаційного центру з профорієнтації. Сприятиме підвищенню ефективності профорієнтаційної роботи і професійному самовизначенню підлітків та юнацтва проведення *соціологічних досліджень*, анкетувань, тестувань, міні та експрес-опитувань.

Доречно використовувати інформацію психологічного, юридичного, медичного характеру, спеціальну профорієнтаційну літературу, різноманітні матеріали краєзнавчого напрямку. З цією метою доцільно організовувати:

- тематичні стенди, інформаційні куточки: „Запрошують навчальні заклади”, „Професії необхідні сьогодні”;
- цикли тематичних полиць, виставок-пропозицій, -рекомендацій, -панорам, -знайомств, -роздумів: „Робота, покликання, хобі”, „Отримай професію у рідному місті”, „Зроби правильний вибір!”, „Знайомтесь, нові професії”, „З поглядом у майбутнє”: „Ким бути?”, „Подорож професіями від А до Я”, „Куди піти вчитися”, „Ринок професій нашого міста”;
- бесіди, вікторини, диспути, Дні спеціаліста, Дні інформації: „Професії наших батьків”, „Праця – радість. Праця – перша потреба людини”, „Тисяча і одна дорога”, „Якщо ти обрав професію...”, „Моє покликання”;
- зустрічі зі спеціалістами різних сфер діяльності та галузей економіки, рольові ігри, засідання клубів за інтересами, спільна проектна діяльність;
- бази даних, папки-досьє з інформаційними матеріалами щодо нових професій, особливостей ринку праці, системи професійного навчання: „Приміряємо професію”, „Екзамени та проблеми ЗНО”, „Професіограми”;
- рекомендаційні списки літератури, буклети, інформаційні листівки, шорт-листи, веб-буклети: „Знайди свій шлях”, „Тим, хто шукає роботу”, вебліографічні покажчики, перелік корисних сайтів: „Обираємо професію в Інтернеті”, „Щоб пошук роботи увінчався успіхом”;
- „Календар професій”, де сучасне дизайнерське рішення, інтерактивна подача матеріалу дозволить йому стати ще і своєрідною рекламою професій.

Надійними партнерами бібліотек у профорієнтаційній роботі є міські й районні служби зайнятості. Крім того, що вони регулярно надають бібліотекам різноманітні інформаційні матеріали, які розповідають про ту чи іншу професію та її переваги, інформацію про курси перепрофілювання, їх фахівці – активні учасники бібліотечних заходів. При сприянні центру зайнятості та ділових кіл можна провести Дні інформації: „Бізнес: як досягти успіху”, „Економічний всеобуч”, „Ринок професій”.

Ефективним є проведення комплексних заходів, таких як День спеціаліста та „Ярмарок професій”. До їх програм слід включати різноманітні

за формами та методами заходи: презентації, дискусії, диспути, тренінги, обговорення, профорієнтаційні ігри, вікторини, конкурси: „Чи знаєш ти професію?“, „Один день з життя...“, „Стратегія професійного вибору“, “Обираючи професію – не помилися!”.

Орієнтовні матеріали щодо проведення роботи з профорієнтації в бібліотеках подано у **ДОДАТКАХ** даного видання.

Було б надзвичайно корисно, коли б юнаки та дівчата хоч один раз на рік мали змогу зустрітися з фахівцем психологом, пройти тестування, що дозволяє визначитись із обранням тієї чи іншої спеціальності. Можна також пройти тестування самостійно в онлайн-режимі:

<http://kariera.in.ua/ua/dovidka/useful/best/>

http://www.4uth.gov.ua/trade/test/choice_trade.htm

<http://www.shkola-uspeha.com.ua/trainings/22/>

<http://gdeuchitca.ru/tests>

<http://profi.org.ua/tests.shtml>

<http://www.proego.ru/articles/15>

<http://exist.h1.ru/test/holland.htm>

http://www.vobu.com.ua/ukr/page/test_03

http://ostriv.in.ua/index.php?option=com_tests&test_cat_id=3.

Профорієнтаційне тестування – це лише підказка, що має допомогти людині зорієнтуватися у величезному морі професій. Головне, щоб цей вибір був осмислений і базувався на трьох китах – „хочу”, „можу”, „треба”. Адже, кінцева мета професійної орієнтації – свідомий вибір професії!

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бойко, Ю. А. Не помилитися з вибором! : профорієнтація школярів / Ю. А. Бойко // Позаклас. час. – 2013. – № 1-2. – С. 45-53.
2. Вибір професії – крок у доросле життя : [матеріали до бесід з учнями] // Позаклас. час. – 2010. – № 3. – С. 133-148.
3. Дурицька, Є. Життєвий проект старшокласника : [заняття з профорієнтації] / Є. Дурицька // Позаклас. час. – 2007. – № 3 – С. 57-59.
4. Зінорук, Т. Твій майбутній вибір : [профорієнтація] / Т.Зінорук // Шк. б-ка. – 2009. – № 1. – С. 87-92.
5. Інтерактивні методика у профорієнтаційній роботі // Шк. світ. – 2009. – № 41. – С. 10-11.
6. Краща за професією. Інтелект гра „Поле чудес” // Позаклас. час. – 2001. – № 31. – С. 17.
7. Кухленко, Н. Чи знаєш ти свої здібності? : [профорієнтація] / Н. Кухленко // Позаклас. час. – 2009. – № 1. – С. 49-50.
8. Професійна орієнтація: як зробити вибір : анкета інтересів // Позаклас. час. – 2001. – № 28. – С. 2-5.
9. Профорієнтаційна діяльність бібліотек // Шк. б-ка плюс. – 2010. – № 8. – С.2-4.
10. Пискун, Т. У світі професій : метод. розробка / Т.Пискун // Все для вчителя. – 2010. – № 10-12. – вкл. С. 19-21.

11. Помаз, Л. Вибір професії, або Задача з багатьма невідомими : [розробка уроку з профорієнтації] / Л. Помаз // Позаклас. час. – 2009. – № 3. – С. 53-56.
12. Прокопенко, О. Право жінки мати право. Україна робить поступові кроки до гендерної рівності : [Як зберегти своє робоче місце? Реінтеграція матерів і батьків до професійного життя після відпустки по догляду за дитиною] / О. Прокопенко // Уряд. кур'єр. – 2013. – № 236. – С. 12.
13. Світ наших захоплень // Позаклас. час. – 2003. – № 20. – С. 4-5.
14. Темперамент і професія: вища освіта : [тест на визначення темпераменту] // Сучас. освіта. – 2014. – № 1-2. – С. 23-25.
15. Торжевський, М. В. Проблеми безробіття молоді та напрями їх вирішення / М. В. Торжевський // Економіка України. – 2014. – № 1. – С. 87-96.

ЕЛЕКТРОННІ ДЖЕРЕЛА

1. Все тесты [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу : <http://vsetesti.ru/> . – Заголовок з титул. екрану. – Мова рос. – Перевірено : 22.05.2014.
2. Профорієнтація – зроби свідомий вибір [Електронний ресурс] / Благодійний фонд „Розвиток України”, освітній портал. – Текст. дані. – Режим доступу : <http://prof.osvita.org.ua/uk/index.html> – Заголовок з титул. екрану. – Мова укр. – Перевірено : 22.05.2014.
3. Портал професійного консультування [Електронний ресурс] / В. В. Осадчий, С. О. Сисоєва. – Текст. дані. – Режим доступу : <http://profi.org.ua/>. – Заголовок з титул. екрану. – Мова укр. – Перевірено : 22.05.2014.
4. Профорієнтація: кем стать [Електронний ресурс] : тести / Центр розвитку „Гуманитарные технологи” – Текст. дані. – Режим доступу : <http://www.proforientator.ru/tests/tests.html> . – Заголовок з титул. екрану. – Мова рос. – Перевірено : 23.05.2014.
5. Світ професій [Електронний ресурс] / ДЗ „ДБУ для юнацтва”. – Текст. дані. – Режим доступу : <http://www.4uth.gov.ua/trade/index.htm>. – Заголовок з титул. екрану. – Мова укр. – Перевірено : 22.05.2014.

Анкети
щодо встановлення мотивів професійного самовизначення
старшокласників

„Професійна орієнтація: як зробити вибір”

1. Чи визначилися ви з майбутньою професією?

- а) так;
- б) ні.

2. Що спонукало Вас обрати саме цю професію?

- а) сімейна традиція;
- б) порада батьків;
- в) порада друзів;
- г) порада вчителів;
- д) вирішив(ла) сам(а);
- е) Ваш варіант відповіді

3. Що було джерелом інформації про обрану професію?

- а) розповіді батьків;
- б) книги про професію;
- в) розповіді вчителів;
- г) теле-, радіопередачі про професію;
- д) Ваш варіант відповіді

4. Що Ви знаєте про обрану професію?

- а) професія престижна;
- б) умови праці представників професії;
- в) заробітна платня;
- г) медичні протипоказання;
- д) суспільна значущість професії;
- е) вимоги професії;
- є) Ваш варіант відповіді _____

5. Обрана професія допоможе Вам:

- а) реалізувати свої здібності;
- б) розкритися у творчості;
- в) стати цінною для суспільства людиною;
- г) самовдосконалитися;
- д) досягти високого положення;
- е) Ваш варіант відповіді _____

6. Як ставляться батьки до Вашого вибору професії?

- а) підтримали;
- б) байдуже;
- в) намагалися переорієнтувати на іншу професію. Яку саме? _____

Дякуємо за відповіді!

„Ким бути”

1. Чи прийняли Ви рішення про вибір майбутньої професії?

- а) так;
- б) ні.

2. Ваш основний варіант майбутньої професії _____

3. Ваш запасний варіант майбутньої професії _____

4. Які шкільні предмети необхідні вам для оволодіння майбутньою професією?

5. Які оцінки ви маєте з цих предметів? _____

6. На чому базують ваші знання про обрану професію:

- а) спостереження за чиясь працею;
- б) бесіди (рекомендації) вчителів;
- в) бесіди (рекомендації) батьків;
- г) розповіді товаришів;
- д) заняття в гуртках, факультативах;
- е) читання книг, журналів, радіо- і телепередач.

7. Що вплинуло на ваш вибір:

- а) цікавість;
- б) умови праці;
- в) престижність;
- г) оплата праці;
- д) перспективність;
- е) доступність;
- є) корисність;
- ж) покликання.

8. Чим вам подобається займатися у вільний час? _____

9. Що ускладнює здійснення професійного вибору:

- а) недоступність професії;
- б) сумніви;
- в) невпевненість;
- г) платіжна неплатоспроможність;
- д) проблеми зі здоров'ям;
- е) інше.

10. Чи впевнені ви у здійсненні своїх планів:

- а) так;
- б) ні.

Дякуємо за відповіді!

„Омріяна професія”

Прізвище, ім'я _____

Клас _____ дата _____

1. Чи вирішили ви питання вибору професії?

- а).так;
- б).ні.

2. Яку професію вирішили обрати? _____

3. Як ставляться батьки до вашого вибору?

- а) позитивно;
б) негативно;
в) це питання не обговорювали.
4. Якщо ви не обрали професію: в чому полягають труднощі вибору? _____
5. Яким чином плануєте опанувати обрану професію?
а) через ПТУ;
б) технікум ;
в) ВНЗ;
г) на виробництві.
6. Чи бачили ви, як працюють люди цієї професії?
а) так;
б) ні.
7. Як ви готуетесь до оволодіння цією професією?
а) відвідаю факультатив ;
б) займаюся в гуртку технічної творчості ;
в) читаю спеціальну літературу ;
г) вивчаю практично;
д) розпитую батьків, знайомих;
е) ніяк не готуюся.
8. Чим ви любите займатися у вільний час?
а) читаю книги ;
б) займаюся спортом ;
в) читаю спеціальну літературу ;
г) займаюся конструюванням, моделюванням.
д) займаюся у гуртку технічної творчості.
9. Ваш улюблений предмет? _____
10. Що приваблює вас в обраній професії? (можна підкреслити до п'яти пунктів):
а) значення для народного господарства;
б) творчий характер;
в) чиста робота;
г) висока заробітна платня;
д) відповідає інтересам, схильностям;
е) можливість щось зробити своїми руками;
ж) перспектива професійного росту;
з) спілкування з людьми;
і) можливість проявити свої знання, здібності ;
11. Що ви знаєте про обрану професію?
а) знаряддя праці ;
б) зміст праці ;
в) умови праці ;
г) оплату праці ;
д) нічого не знаю.
12. Якими рисами повинен володіти працівник обраної професії? _____
13. Які риси є і у вас? _____

14. Які з цих рис ще потрібно розвинути в собі? _____
15. Які професії, крім обраної, вам подобаються, про які хочете дізнатися глибше? _____

Дякуємо за відповіді!

„Вибір професії”

Шановний друже!

Наша бібліотека хоче стати твоїм помічником та радником у виборі професії. А щоб цікаво і змістовно організувати цю роботу, нам потрібна Твоя допомога.

1. Твій улюблений предмет у школі _____
2. Як ти вчишся?
 - а) „відмінно”
 - б) „добре”
 - в) „задовільно”
3. Якою діяльністю, крім навчання, ти займаєшся? (вкажи назву)
 - а) в гуртках _____
 - б) факультативах _____
 - в) музичній, художній школах _____
 - г) інше _____
4. Як ти вважаєш, які професії потрібні нашому місту? _____
5. Яку вибереш собі професію? _____
6. Хто допоміг тобі в цьому виборі? _____
7. Наскільки ти чітко уявляєш собі зміст і специфіку майбутньої професії?

	чітко	скоріше чітко	не чітко	потрібна інформація	інше
Умови праці					
Розмір зарплати					
Престиж у суспільстві					

8. На твій погляд, якими якостями повинен володіти спеціаліст з обраної тобою професії? _____
9. Що ти робиш для підготовки до обраної професії?
 - а) читаю книги, журнали, відпрацьовую інформацію в Інтернет мережі
 - б) дивлюсь спеціальні передачі по ТБ
 - в) спілкуюсь з людьми обраної професії
10. Вкажи:

Клас _____

Прізвище _____

Твоє запитання: _____

Дякуємо за відповіді!

Тест на виявлення типу професії, до які Ви схильні

Визначте своє ставлення – негативне („ні”) або позитивне („так”) до поданих висловлювань.

1. Я швидше розпочну власну справу, ніж працюватиму на когось.
2. Ніколи не працюватиму там, де потрібно багато їздити.
3. Якщо я гратиму, то не робитиму малих ставок.
4. Мої ідеї спрямовані на поліпшення життя.
5. Ніколи не звільнюся з роботи, поки не переконаюся, що є інша.
6. Я не схильний ризикувати, щоб розширити свій кругозір.
7. Знаючи, що якась нова справа може закінчитися невдало, я не вкладатиму в неї кошти, навіть, якщо вона обіцяє неабиякий прибуток.
8. Хочу дізнатися про життя якомога більше.
9. Не відчуваю особливої потреби в подіях, що збуджують.
10. Я не дуже енергійний.
11. Легко вигадую різноманітні прибуткові ігри.
12. Ніколи не битимусь об заклад на суму, якої в мене немає.
13. Мені подобається пропонувати нові ідеї або концепції, якщо реакція на них непередбачувана.
14. Я готовий брати участь лише в угодах, умови яких викладено чітко і зрозуміло.
15. Мене більше приваблює небезпечна, але високооплачувана робота, ніж безпечна та низькооплачувана.
16. За своєю вдачею я не дуже незалежний.

Обробка отриманих даних

Якщо Ви згодні з твердженнями 1,3,4,8,10,11,13,15 і заперечуєте 2,5,6,7,9,12,14,16 – зарахуйте за кожне з них по 1 балу.

Якщо сума набраних вами балів – 13 і вище, Ви, імовірно, схильні до підприємницького ризику і маєте деякі риси риск-тейкера (так називають людей, схильних до ризиків).

Тест на визначення темпераменту

Інструкція. Дайте відповідь „так”, „ні” на питання, що стосуються ваших почуттів і реакцій в різних ситуаціях, поставивши в бланку поруч з номером питання „+” (так), або „-” (ні).

1. Я часто відчуваю потребу в нових враженнях.
2. Мені буває важко відмовитися від своїх планів.
3. Зазвичай я дію і кажу швидко, довго не роздумуючи.
4. Іноді я відчуваю себе нещасним без всякої причини.
5. У суперечці я можу вчинити незвичайний вчинок.
6. Іноді я порушую свої обіцянки.
7. У мене часто змінюється настрій.
8. Мені подобаються азартні ігри.
9. У мене буває прискорене серцебиття.

10. Я часто переживаю через те, що сказав чи зробив щось не так.
11. Мені подобається робота, яка вимагає швидкості.
12. Мені доводилося погано відгукуватися про своїх знайомих.
13. Мене легко образити.
14. Краще мати багато приятелів, ніж мало друзів.
15. Часом мене переповнює енергія, а іноді все валиться з рук.
16. Мені приємніше знаходитися в компанії, ніж бути одному.
17. Я довго переживаю невдачі.
18. У мене бувають думки, які хотілося б приховати від інших.
19. Я можу дати волю своїм почуттям і від душі повеселитися в компанії.
20. Мої нерви часто натягнуті до межі.
21. Думаю, що мене вважають веселою людиною.
22. Я часто шкодую про сказане або несказане вчасно.
23. На грубість я відповідаю грубістю.
24. Я можу запізнитися.
25. Зазвичай мені легко і приємно в галасливій компанії.
26. Іноді мені заважають заснути різні думки.
27. Мені простіше запитати про щось у інших, ніж прочитати самому.
28. Я часто відчуваю почуття провини.
29. Мені подобається бути в центрі уваги.
30. Іноді я кажу про речі, в яких не розбираюся.
31. Мені часто сняться жахи.
32. Мені легко спілкуватися з незнайомою людиною.
33. Іноді мені здається, що я чимось гірша за інших.
34. Думаю, що я – впевнена у собі людина.
35. Мене зачіпає критика.
36. У мене є деякі шкідливі звички.
37. Я можу внести пожвавлення в нудну компанію.
38. Я турбуюся про своє здоров'я.
39. Я люблю жартувати над іншими.
40. Мені важко відповісти „ні”, коли мене про щось просять.

Обробка результатів

Етап № 1

Кожна **заперечна відповідь** на питання № 6, 12, 18, 24, 30, 36 оцінюється в один бал. Чим менше балів, тим вища вірогідність результатів тесту. Якщо ви набрали більше трьох балів, можливо ви підсвідомо прагнули давати „хороші”, „правильні” відповіді.

Підрахуйте кількість своїх **позитивних відповідей** на питання № 1, 3, 5, 8, 11, 14, 16, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 32, 34, 37, 36.

Параметри	Кількісні показники
Екстраверсія	
Інтроверсія	
Стабільність	

Запишіть суму в рядку „Екстраверсія” (товариськість).

0-5 балів. Якщо ви набрали менше 6 балів, ви – інтроверт. Інтроверт (від латинського „intro”, що означає „всередину”) орієнтований на свій внутрішній світ, він живе своїми почуттями, думками, переживаннями, переосмислюючи події та явища через свій внутрішній досвід і не відчуваючи особливої потреби в спілкуванні з іншими людьми. Ваш внутрішній світ, ймовірно, настільки багатий і цікавий, що вам вистачає свого суспільства. Серед тих, кого ви позбавляєте можливості спілкуватися з вами, напевно є чудові люди. При наявності здібностей ви досягнете успіху в науці, мистецтві, ремеслах, що вимагають точності, акуратності та концепції уваги.

Зверніть увагу на види діяльності, які не пов’язані з широкими людськими контактами – програмування, конструювання, творчість, робота з текстами, з тваринами і рослинами.

6-11 балів. Для людей вашого типу в психології є спеціальний термін – амбіверт (від латинського „ambi” двоїстий). Це універсальний тип особистості, золота середина. Ви вибагливі в спілкуванні. Ви добре відчуваєте себе в компанії, але легко можете від неї відмовитися. Самотність вас не лякає. Вам підходять не тільки професії, пов’язані із спілкуванням, а й ті, що потребують вміння працювати одному.

12-17 балів. Якщо ви набрали більше 12 балів, ви – екстраверт. Екстраверт (від латинського „extra”, що означає „понад”, „зовні”, „поза”) – це людина, яка орієнтована зовні, на зовнішні, статусні атрибути. Ця спрямованість проявляється в її рішеннях і відношенні до життя. Людина цього типу настільки може бути захоплена своєю справою, кар’єрою, що не звертає уваги на стан здоров’я.

Вам подобається бути в центрі уваги. Заради компанії ви можете знехтувати іншими справами. Заняття, що вимагають посидючості і терпіння, даються вам зусиллям волі. Ймовірно, вам підійшли б професії, що вимагають інтенсивного спілкування з покупцями, клієнтами, пацієнтами, учнями, студентами, пасажирями. Вам підійдуть професії пов’язані з частими зустрічами, переговорами, консультаціями. Професії, що вимагають терпіння і посидючості (робота з комп’ютером, дослідницька робота, розрахунки та обчислення) будуть даватися вам ціною великих зусиль і нервового напруження.

Етап № 2

Підрахуйте кількість своїх позитивних відповідей на питання № 2, 4, 7, 9, 10, 13, 15, 17, 20, 22, 26, 28, 31, 33, 35, 38, 40.

Запишіть суму в рядку „Стабільність” (спокій, впевненість у собі, стійкість до стресових ситуацій).

0-5 балів. Вас важко вивести з рівноваги. Ви холонокровні і незворушні. Переживання багатьох людей вам незрозумілі. Ви швидше, допоможете справою, ніж будете на словах висловлювати своє співчуття. Професії, що вимагають самоконтролю і вміння ризикувати, ніби створені для вас. Якщо тільки це не маска супермена (або супервумен).

Ви здатні витримувати великі емоції навантаження. Зверніть увагу на професії хірурга, військового, співробітника правоохоронних органів, випробувача техніки, рятувальника.

6-11 балів. Емоційна стабільність. У вас вдало поєднуються стійкість і чутливість нервової системи. Ви легше багатьох справляєтеся з життєвими труднощами і при цьому здатні зрозуміти і відчувати емоційний стан іншої людини, підтримати її. Якщо у вас при цьому є потреба в спілкуванні з іншими людьми, зверніть увагу на такі сфери діяльності, як обслуговування, навчання, виховання, медицина, управління.

12-17 балів. Ймовірно, ви приймаєте близько до серця не тільки свої проблеми, а й проблеми своїх друзів і знайомих. Ваша готовність прийти на допомогу іншій людині, ймовірно, подобається іншим людям. Є безліч професій, де ця якість є професійно важливою. Наприклад всі професії соціальної сфери. Люди мистецтва також мають особливу сприйнятливність, чуйність і вразливість.

Природа нагородила вас більш тонкою нервовою системою, ніж інших людей. Якщо пам'ятати про це, то навколишній світ буде сприйматися набагато спокійніше. Ваша чуйність напевно притягує людей, які потребують вашого співчуття. Але в першу чергу ви повинні самі знайти силу і впевненість.

ДОДАТОК 3

Диспут

„Покликання. Як його знайти?”

Питання до обговорення:

1. Що таке покликання? Чи може кожен знайти його?
2. Праця – це задоволення чи засіб існування? Твоя думка з цього приводу.
3. Як ти думаєш, вибір професії це особиста справа чи громадська? Чи повинен хто-небудь втручатися у твій вибір?
4. Чи можна вважати рівнозначними поняття – „свідомий вибір професії” і „мета життя”?
5. Що робити, якщо не маєш всіх потрібних для обраної професії особистих якостей?
6. Чи сприяє книга вибору професії? Герої яких книг – твої сучасники, мали вплив на твій вибір?
7. Як ти уявляєш обрану професію в майбутньому?

ДОДАТОК 4

Мозковий штурм

„Типи професій”

Тренер: Залежно від предмета праці усі професії поділяються на п'ять типів: людина – природа, людина – техніка, людина – людина, людина – знакова система, людина – художній образ.

У кожного на столі є табличка з класифікацією професій.

Обговорення.

- Що є предметом праці спеціалістів типу професій „людина – природа”? Які професії можна віднести до цього типу?

- Що повинен проявляти спеціаліст у вирішенні конкретних трудових завдань типу професій „людина – техніка”? Які професії можна віднести до цього типу?
- Що вимагає від особи професія типу „людина – людина”? Які професії можна віднести до цього типу?
- Що є предметом праці у професії типу „людина – знакова система”? Які професії можна віднести до цього типу?
- Як ви гадаєте, які здібності мають бути притаманні особі, що хоче обрати професію типу „людина – художній образ”? Наведіть приклади нових професій цього типу, які з’явилися нещодавно (з розвитком нових комп’ютерних технологій).

ДОДАТОК 5

Тренінг

„Не хочу хвалитися, але я...”

Тренер: Усі ми по черзі називаємо своє ім’я і говоримо фразу, яка починається зі слів: *„Не хочеться хвалитися, але я дуже люблю ... і тому мрію стати великим ...”*.

У вправі повинні бути задіяні всі учасники.

Очікувані результати

Учасникам тренінгу пропонується закінчити речення: *„Від сьогоднішнього заняття я очікую...”*. Висловлюватися потрібно коротко і чітко (використання методу „незакінчене речення”). Відповіді пишуться на липкому папері і фіксуються на дошці у таблиці.

Знання	Вміння і навички

ЗМІСТ

Світ професій. Класифікація професій	4
Мотиви вибору професії	6
Поради бібліотечним працівникам	7
Інформаційні джерела	8
Електронні джерела	9
<i>Додаток 1. Анкети щодо встановлення мотивів професійного самовизначення старшокласників</i>	10
<i>Додаток 2. Тест на виявлення типу професії, до якого Ви схильні. Тест на визначення темпераменту</i>	14
<i>Додаток 3. Диспут „Покликання. Як його знайти?“</i>	17
<i>Додаток 4. Мозковий штурм „Типи професій“</i>	17
<i>Додаток 5. Тренінг „Не хочу хвалитися, але я...“</i>	18

Методико-бібліографічні поради

СВІТ ПРОФЕСІЙ: МІЙ ВИМІР, МІЙ УСПІХ

Укладачі:

Т. М. Вудмаска, Л. С. Горай

Відповідальна за випуск

В.Д. Чіка

Світ професій: мій вимір, мій успіх : методико-бібліографічні поради /
Закарпат. обл. б-ка для дітей та юнацтва ; уклад. Т. М. Вудмаска, Л. С.
Горай. – Ужгород, 2014. – 20 с. : фото

**Віддруковано на обладнанні
Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва**

88000, м. Ужгород, вул. Волошина, 20